

Zimoviská netopierov Košickej kotliny

Štefan MATIS

SEO BAMBI, P. O. Box 47, SK–045 01 Moldava nad Bodvou, Slovensko; matis@enterra.sk

Štôlna Andreas I

Lokalizácia. (7291, 300 m n. m.) – východné Slovensko, Košická kotlina (400), k. ú. Nižný Medzev. Vchod sa nachádza 5 m od hlavnej cesty ca. 100 m od čerpacej stanice smerom do obce Nižný Medzev.

Popis. Čiastočne zasypaný vchod vedie do rovnej štôlny bez odbočiek, ktorá končí závalom po 80 m. Chodba je permanentne zaplavená do 40–50 cm výšky.

Výskum netopierov. Prvé zimné sčítanie bolo uskutočnené v r. 1997.

Sčítavatelia. Š. Matis, L. Dittel a E. Hapl.

Zhrnutie poznatkov. Doposiaľ sme tu zistili 2 druhy zimujúcich netopierov (tab. 1).

Stav ochrany. Obyvatelia okolitých domov do nej sypú kumulatívny odpad.

Ďalšie údaje. 9. 1. 1999 – *Bbar* (1 uhynutý).

Pivnice v západnej časti Košickej kotliny

Názvy lokalít. Drienovec – pivnica pod kaštieľom, Jasov – pivnice pod kláštrom, Pivnica pri Turnianskom rybníku, Žarnov – pivnica pri kaštieli.

Lokalizácia. Východné Slovensko, Košická kotlina (400). **Drienovec** (7391, 190 m n. m.), k. ú. Drienovec, **Jasov** (7391, 280 m n. m.), k. ú. Jasov, **Pivnica pri Turnianskom rybníku** (7391, 200 m n. m.), k. ú. Turnianske Podhradie, **Žarnov** (7491, 210 m n. m.), k. ú. Žarnov.

Popis: Drienovec – pivničné priestory hlavnej budovy kaštieľa (v súčasnosti opusteného), dlhé ca. 30 m. Zimovanie netopiera bolo zistené iba v najizolovanejšej časti, ktorá slúžila v minulosti ako kotoľňa. **Jasov** – klenbovité pivničné priestory hlavnej budovy kláštora. Dĺžka všetkých priestorov ca. 150 m. **Pivnica pri Turnianskom rybníku** – pivničný priestor pod hospodárskou budovou na území družstva, dlhý 20 m. **Žarnov** – samostatná pivnica pred budovou kaštieľa. Klenbovitý vchod prudko klesá do rozvetveného pivničného priestoru s celkovou dĺžkou ca. 40 m.

Výskum netopierov. Pivnica pod kaštieľom v Drienovci a Pivnica pri Turnianskom rybníku boli skontrolované iba raz v r. 1999. Prvé sčítanie v pivnici pod kláštrom v Jasove uskutočnil Samuel Pačenovský v r. 1987 (Danko & Mihók 1989). Ďalšia kontrola bola uskutočnená až v r. 2000. Pivnica pri kaštieli v Žarnove bola objavená v r. 1997, odkedy je pravidelne kontrolovaná.

Sčítavatelia. Š. Matis v spolupráci s L. Dittel, M. Fulínom, P. Pjenčákom a M. Olekšákom.

Zhrnutie poznatkov. V uvedených priestoroch sme doposiaľ zaznamenali 2 druhy netopierov (tab. 2). *P. austriacus* sa v nich objavuje až po nástupe tuhších mrazov.

Stav ochrany. Návštevy miestnych obyvateľov, sypanie odpadkov.

Ďalšie údaje. **Jasov – pivnice pod kláštrom:** 23. 3. 1987 – *Rhip* (4). **Žarnov – pivnica pri kaštieli:** 23. 11. 1997 – *Rhip* (2), 7. 11. 1998 – *Rhip* (2).

Tab. 1. Výsledky zimných sčítaní netopierov v štôlni Andreas I

Dátum / druh	<i>Rfer</i>	<i>Rhip</i>	spolu
7. 2. 1997	–	1	1
9. 1. 1999	1	3	4
8. 1. 2000	–	–	–

Zimoviská netopierov pri Hatinách

Názvy lokalít a alternatívne názvy. Hatinská jaskyňa I (Hatiny – malá jaskyňa I), Hatinská jaskyňa II (Hatinská jaskyňa, jaskyňa pri Hatinách), Helena (Ilona – miestny maďarský názov), Štôlna nad Helenou (Štôlna nad Ilonou). Všetky uvedené alternatívne názvy sa používali v zimných sčítaniach.

Lokalizácia. (7391, 230 m n. m.) – východné Slovensko, Košická kotlina (400), k. ú. Debrad'. **Hatinská j. I a II** sa nachádzajú 800 m SZ od obce Hatiny pod výraznou skalnou stenou pri vodohospodárskom objekte. **Helena a Štôlna nad Helenou** sú 700 m J od predchádzajúcich lokalít za nasledujúcim vodohospodárskym objektom.

Popis. Hatinská j. I. má veľký portálovitý vchod ústiaci do malej siene so širokým komínom s viacerými otvormi na povrch. Odtiaľ sa dá dostať plazivkou do malej siene, ktorá je prepojená s ďalšou sieňou, končiacou zasutením. Celková dĺžka jaskyne je zhruba 30 m. Vchod do **Hatinskej j. II.** je ca. 80 m J od predchádzajúcej jaskyne a je dobre viditeľný z poľnej cesty vedúcej k vodohosp. objektu. Má široký portál 4×2 m, ktorý sa postupne zúži a vedie do malej siene s úzkym komínom. Naľavo od siene je úzke pokračovanie v dĺžke asi 15 m. Celková dĺžka jaskyne je ca. 35 m. **Helenu** tvorí ca. 1–1,5 m vysoká sedimentmi zanesená chodba, z ktorej vybieha množstvo úzkych plaziviek a komínov. Celková dĺžka jaskyne je ca 140 m. Jaskyňa je každý rok na jar čiastočne, ale niekedy aj úplne zaplavená, kedy hladina vody dosahuje až po strop. **Štôlna nad Helenou** má veľký otvor je však veľmi krátky, ca. 10 m.

Výskum netopierov. Lokality sú nepravidelne kontrolované od roku 1993.

Sčítavatelja. Š. Matis, L. Dittel, M. Fulín a P. Pjenčák.

Zhrnutie poznatkov. V uvedených podzemných priestoroch zimujú netopiere veľmi zriedkavo. Doposiaľ sme v nich zaznamenali 5 druhov (tab. 3).

Stav ochrany. Hatinská j. II. je vzhľadom na svoju polohu často navštevovaná pravdepodobne obyvateľmi blízkych Hatín, ktorí tu zakladajú oheň. Svedčí o tom mohutné ohnisko vo vchode a zadymené steny jaskyne.

Ďalšie údaje. Hatinská j. I.: 7. 11. 1999 – *Rhip* (1). **Štôlna nad Helenou:** 7. 11. 1999 – *Rhip* (2).

Tab. 2. Výsledky zimných sčítaní netopierov v pivniciach západnej časti Košickej kotliny

Lokalita	dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Paus</i>	spolu
Drienovec	17. 1. 1999	–	1	1
Jasov	11. 2. 2000	6	–	6
Turniansky rybník	18. 12. 1999	–	2	2
	3. 1. 2001	–	–	–
Žarnov	6. 1. 1998	–	1	1
	15. 12. 1998	2	2	4
	18. 12. 1999	–	1	1
	3. 1. 2001	1	–	1

Tab. 3. Výsledky zimných sčítaní netopierov v zimoviskách pri obci Hatiny

Lokalita	dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	<i>Paus</i>	spolu
Hatinská jaskyňa I	7. 1. 1995	1	–	–	–	–	1
	26. 12. 1998	–	–	1	1	–	2
	26. 12. 1999	–	–	–	–	–	–
	30. 12. 2000	–	–	–	–	–	–
Hatinská jaskyňa II	7. 3. 1993	–	–	–	–	1	1
	26. 12. 1998	–	–	–	–	–	–
	26. 12. 1999	–	–	–	–	–	–
	30. 12. 2000	–	–	–	–	–	–
Helena	1. 3. 1997	–	1	–	–	–	1
	1. 2. 1998	–	–	–	–	–	–
	26. 12. 1999	–	–	1	–	–	1
	30. 12. 2000	1	–	–	–	–	1
Štôľňa nad Helenou	1. 2. 1998	–	–	1	–	–	1
	26. 12. 1998	1	–	2	–	–	3
	26. 12. 1999	–	–	–	–	–	–
	30. 12. 2000	–	–	–	–	–	–

Tomášova diera

Alternatívny názov. Tamás lyuk (miestny maďarský názov).

Lokalizácia. (7391, 245 m n. m.) – východné Slovensko, Košická kotlina (400), k. ú. Jasov. 1,5 km J od obce Jasov.

Popis. Vchod do jaskyne tvorí niekoľko otvorov ležiacich tesne nad riekou Bodva v okrajovej skale. Jaskyňa je tvorená spleťou chodieb (miestami plazivkami) a menšími sieňami v celkovej dĺžke 130 m.

Výskum netopierov. Prvé údaje o výskyte netopierov nájdeme v práci Danko & Mihóka (1989), ktorí uvádzajú výsledky prehliadky v roku 1987. Pravidelný výskum netopierov sa začal od roku 1992, odkedy sa každoročne realizujú zimné sčítania. Poznatky o *R. hipposideros* do roku 1995 boli zhrnuté v práci Uhrin et al. (1996).

Sčítavatelja. Prvú kontrolu v roku 1987 vykonali S. Pačenovský a J. Tencer. O rok neskôr uskutočnil kontrolu I. Hráček. V rozmedzí rokov 1992–1994 sčítanie viedli M. Uhrin a S. Pačenovský. Od roku 1995 výskum lokality koordinuje Š. Matis za spolupráce L. Dittel, M. Chovanca, P. Pjenčáka a J. Popovicsa.

Tab. 4. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Tomášovej diere

Dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mdau</i>	<i>Eser</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paus</i>	spolu
3. 3. 1987	3	–	–	–	–	–	3
3. 2. 1988	–	2	–	–	2	–	4
7. 3. 1993	3	–	–	–	1	1	5
20. 2. 1994	4	–	–	1	5	–	10
27. 2. 1995	7	–	–	–	1	–	8
1. 2. 1996	4	–	–	–	3	2	9
26. 1. 1997	5	1	1	–	6	2	15
1. 1. 1998	4	1	–	–	7	–	12
9. 1. 1999	3	1	–	–	16	1	21
3. 1. 2000	3	2	–	–	18	1	24
5. 1. 2001	2	1	–	–	9	–	12

Zhrnutie poznatkov. Doposiaľ sa zistilo 7 druhov zimujúcich netopierov (tab. 4). Kým do roku 1996 bol dominantným druhom *R. hipposideros*, od roku 1997 je najpočetnejšou *B. barbastellus*, ktorej počet každým rokom rastie. Vďaka tejto skutočnosti sú celkové zistené počty zimujúcich netopierov niekoľkonásobne vyššie ako počas prvých rokov sčítania.

Ďalšie údaje. 29. 12. 1992 – *Rhip* (3), 28. 12. 1993 – *Rhip* (2), *Bbar* (3), 7. 1. 1995 – *Rhip* (4), *Bbar* (3), *Paus* (1), 21. 11. 1995 – *Rfer* (1), *Rhip* (7), *Bbar* (12), *Paus* (1). Netting: 11. 9. 1997 – *Rfer* (2), *Mmyo* (1), *Mnat* (2), *Mmys* (1), *Paur* (1).

Literatúra

DANKO Š. & MIHÓK J., 1989: Nové poznatky o výskyte netopierov na východnom Slovensku. *Zbor. Východoslov. Múz. v Košiciach, Prír. Vedy*, **24**: 131–160.

UHRIN M., DANKO Š., OBUCH J., HORÁČEK I., PAČENOVSKÝ S., PIENČÁK P. & FULÍN M., 1996: Distributional patterns of bats (Mammalia: Chiroptera) in Slovakia. Part 1, Horseshoe bats (Rhinolophidae). *Acta Soc. Zool. Bohem.*, **60**: 247–279.